

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Представлені тези розкривають основні напрямки і підходи реалізації занять з фізичного виховання у здобувачів вищої освіти різних спеціальностей закладу вищої освіти південного регіону України. Розкриті основні проблемні аспекти з якими стикаються викладачі фізичного виховання під час реалізації процесу фізичного виховання та шляхи їх вирішення в умовах воєнного стану.

Ключові слова: фізичне виховання, здобувачі вищої освіти, заклад вищої освіти, воєнний стан, південний регіон України.

Вступ. Триває війна росії проти вільної та незалежної України. Українські військові та весь український народ героїчно боронять рідну країну від ворога. Під час війни, наше суспільство пристосувалося до нових складних та неоднозначних умов життя. Так, заклади вищої освіти південного регіону України масово перейшли на онлайн формат навчання або змішаний. Цей спосіб навчання та спілкування зі здобувачем вищої освіти є складним але освітяни пристосувалися до нього. Фахівці фізичної культури та спорту професійно адаптували освітній процес відносно умов сьогодення. Як саме реалізуються заняття з фізичного виховання у здобувачів вищої освіти в умовах воєнного стану відображено в даній публікації. Варто зазначити, що представлені аспекти дослідження є предметом власного узагальненого педагогічно-практичного досвіду.

Мета дослідження – висвітлити проблемні аспекти дистанційного формату реалізації занять з фізичного виховання у здобувачів вищої освіти південного регіону України в період воєнного стану.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати тенденції реалізації процесу фізичного виховання у здобувачів вищої освіти ЗВО півдня України в період воєнного стану.
2. Висвітлити проблеми під час реалізації процесу фізичного виховання у здобувачів вищої освіти в період воєнного стану.

Методи дослідження. Під час роботи над дослідженням були використані метод вивчення і аналізу інформаційних джерел [1, 2, 3, 4], метод систематизації, практичні методи, метод математичної статистики.

Результати і обговорення дослідження. Тривалий час здобувачі вищої освіти півдня України через активні воєнні дії ворога вимушені здобувати знання, вміння і навички переважно в дистанційному форматі і освітня компонента фізичне виховання не є виключенням. Безумовно, робота в режимі онлайн у додатках Zoom, Скайп, Moodle дещо полегшує роботу, але домінантне завдання викладача – це реалізація процесу фізичного виховання так, щоб студентська молодь не втрачала мотиваційний аспект до занять. Так, викладачі фізичного виховання будують навчальні заняття на основі двох складових: теоретичної і практичної. До теоретичної належать презентаційний формат надання інформації здобувачам вищої освіти відносно модулів програми з фізичного виховання: модуль баскетболу, волейболу, легкої атлетики, гімнастики. Практичний блок передбачає спробу здобувачами вищої освіти в дистанційному форматі відтворити елементи рухових дій зазначених модульних складових.

Звичайно є низка проблем, які можуть зашкодити повноцінному відтворенню поставлених завдань через часті повітряні тривоги, систематичні проблеми з електроенергією, через знаходження ряду здобувачів на окупованих територіях і за кордоном. У зв'язку з цим, значне місце в реалізації процесу фізичного виховання відіграє індивідуальний підхід до кожного здобувача, а також відповідальне самоопрацювання поставлених завдань до виконання здобувачами вищої освіти (зворотне надання відеоматеріалу з виконаним завданням самопідготовки).

Зважаючи на вищезазначене, можна констатувати те, що основною проблемою в сфері вищої освіти нині є організація здобувачів освіти в складних умовах воєнного стану в країні. Справа в тому, що необхідно було вкрай швидко та ефективно перелаштувати освітній процес зважаючи на нові умови в яких опинилася країна. Тому, були максимально адаптовані навчальні програми з освітньої компоненти «Фізичне виховання», а саме узагальнено для здобувачів вищої освіти різних спеціальностей напрямки реалізації занять з фізичного виховання, в яких передбачені умови проведення занять, закладені основні вимоги до

здобувачів освіти, відповідно скомпонований розклад занять, враховані побажання викладачів та здобувачів вищої освіти (на основі онлайн-опитування) відповідно до нових умов і потреб сьогодення.

Заняття з фізичної культури із здобувачами вищої освіти південного регіону України частково перейшли у режим онлайн, що спричинило певні незручності у вивченні основ фізкультури та організацією процесу навчання викладачами. Так, безумовно, не можливо якісно навчити здобувачів правильному виконанню фізичних вправ проводячи заняття в режимі Інтернету, можливе лише створення загального уявлення по методичні основи техніки вправ та методики її формування, вміння розпізнавати основні помилки та форми їх корекції чи виправлення. Відомо, що заняття із фізичного виховання для здобувачів вищої освіти вкрай необхідні, адже вони мотивують до рухової активності. В умовах воєнного стану спостерігається обмеження рухової активності у молоді, що пов'язано з дистанційною формою навчання і є одним з основних чинників зниження резервів здоров'я студентів та їх складових фізичної підготовленості [3].

У результаті контрольного тестування було виявлено, що високий рівень фізичного розвитку показали лише 9% юнаків та 5,8% дівчат, що є вкрай недостатнім. Достатній рівень мають 28,9% юнаків та 31,2% дівчат. Середній – 36,7% чоловіків та 35,7% жінок. У той же час низький рівень фізичного розвитку продемонстрували 25,9% юнаків та 27,2% дівчат.

Зважаючи на значні проблеми щодо збереження здоров'я молоді задля протидії впливу дистанційного навчання, однією з ключових проблем стає належна організація фізкультурно-оздоровчої самостійної діяльності студентів [4]. Адже доведено, що практичне багатократне виконання певної рухової дії чи фізичної вправи під контролем педагога спричиняє позитивний ефект у формуванні вміння і навички. В даному аспекті ми впроваджуємо для здобувачів вищої освіти дистанційне завдання і дистанційний відео контроль над виконанням і своєчасністю виконання певного завдання з фізичного виховання, що припадає на самосвідомість і самостійне виконання здобувачами вищої освіти.

Безумовно, робота в онлайн режимі дещо полегшує роботу з здобувачами вищої освіти. У той же час, одночасна робота викладача зі здобувачами, які підключилися до занять онлайн і з тими здобувачами, які навчаються офлайн, надзвичайно складно. Особливо це стосується ігрових видів спорту, таких як баскетбол, волейбол, футбол, а також легка атлетика, веслування. Викладач, певною мірою, не має можливості ефективно показати вправу (наприклад, ухил від захисника, фінт на передачу м'яча, тощо). Це пов'язано з технічним забезпечення уроку: наявність відеокамери, інтернету, зокрема оператора, який веде відеозйомку заняття. У студента, який онлайн стежить за ходом занять немає можливості практично прийняти участь у занятті. Це спричинено цілою низкою проблем: віддаленістю від навчального закладу, відсутністю належного інвентарю, комп'ютера, приміщення, наявності інтернету, можливістю здобувачами відвідати заняття, тощо. Певна кількість здобувачів вищої освіти знаходяться за межами України, на окупованих територіях, у віддалених районах країни і практично не можуть приймати участь у заняттях. Так, на основі проведеного дистанційного формату опитування на факультетах 60 % здобувачів виявили бажання вивчати фізичну культуру дистанційно оскільки 20 % з них знаходяться за кордоном, 5 % здобувачів знаходяться на окупованій території, 10 %, за межами міста і 25 % здобувачів вказали інші причини вибору дистанційного формату вивчення освітньої компоненти «Фізична культура».

Звичайно, ідеально коли викладачі активно використовують інтернет та двосторонній відеозв'язок, коли і викладач і здобувач вищої освіти мають можливість бачити один одного і викладач має можливість не лише показати вправу (наприклад, вправи на гнучкість, силу, витривалість, спритність), але і подивитись як здобувач їх виконує, спостерігаючи цей процес по відеозв'язку.

Це дає можливість подальшого удосконалення теоретичної підготовки здобувачів, поповнення їх знань у різних сферах спорту та фізичного виховання. Також ефективними є відеоконференції з теоретичного курсу, які значно доповнюють знання здобувачів з тих чи інших видів спорту: правила та організація спортивних змагань, суддівство, розмітка спортивного майданчика, техніка безпеки під час проведення занять з фізичного виховання тощо.

Крім того у процесі навчання передбачені письмові контрольні роботи, реферати, метою яких є формування, закріплення та перевірка теоретичних знань здобувачів вищої освіти з фізичного виховання. Контрольні роботи оцінюються у вигляді балів (до 100), з якими здобувачі освіти мають можливість ознайомитися на освітньо-інформаційній платформі системи Moodle.

У той же час, є ціла низка проблем у організації та проведенні занять в інтернет режимі. Наприклад, (практичний досвід) в одній з груп, в якій нараховується 46 осіб, 27 осіб не змогли в осінньо-зимовому семестрі регулярно виходити на зв'язок з викладачем. Причиною цьому є часткова відсутність електроенергії в місцях їх проживання, інтернету, поганий телефонний зв'язок, територіальна віддаленість, частина дітей що за кордоном періодично переїжджають з місця на місце тощо. Але не будемо з рахунків списувати і безвідповідальне ставлення здобувачів, які недбало ставляться до виконання теоретичних та практичних завдань і шукають заздалегідь надумані причини свого недбалого ставлення до навчання. Крім того, частина здобувачів освіти відвідуючи заняття в університеті офлайн (факультети філології, соціології, політології, комп'ютерних наук, тощо) прагнуть заняття з фізичного виховання відвідувати дистанційно. Проведення занять у дистанційному форматі з фізичного виховання породжує гостру проблему відсутності ефективного контролю з боку викладача за фізичним станом здобувача, якістю та технікою виконання

фізичних вправ, станом здоров'я у даний момент часу, тощо. Важливою складовою роботи «на віддалені» є зворотній зв'язок, який полягає у оцінці викладачем дій студентів, тобто своєчасна перевірка практичних та контрольних робіт, рефератів, їх участь у семінарських заняттях, кількості відвіданих занять тощо. У даному випадку така організація роботи зі здобувачами вищої освіти потребує від викладача організованості, підвищеної відповідальності та професіоналізму. Лекційний матеріал повинен бути доступним для розуміння та сприйняття здобувачами, термінологія зрозумілою. Під час занять викладачу доцільно використовувати наочний матеріал, схеми, діаграми, презентації, малюнки, фотографії тощо, активно спиратися на досвід студентів, який вони отримали раніше, наприклад при занятті певним видом спорту за межами закладу вищої освіти, чи набутого до студентського життя. Ці дії викладача сприятимуть активізації дій здобувачів вищої освіти, спрямованих на глибоке та якісне теоретичне вивчення матеріалів з фізичного виховання, формування бажання самостійно займатися фізичною культурою та спортом, бути прибічником здорового способу життя, пропагувати фізичне виховання серед різних верств населення.

Висновок. Організація та проведення занять з фізичного виховання в системі онлайн безумовно, на сьогодні, потребує удосконалення, оскільки процес навчання і спілкування з здобувачами вищої освіти у порівнянні з формою навчання офлайн є значно ускладненим. Проте, в умовах сьогодення, дистанційний формат оволодіння знаннями, вміннями і навичками з фізичного виховання є найбільш придатним та ефективним і доцільним для раціонального формування теоретико-методичних і практичних базових основ з фізичного виховання у здобувачів вищої освіти південного регіону України в період воєнного стану.

References

1. Stadnik B. Pedagogichni osnovi psychologichnogo zabezpechennja procesy fizichnogo vikhovannja zdobuvachiv vishoi osviti v umovax voennogo stany [Pedagogical foundations of psychological support for the process of physical education of higher education students in conditions of martial law]. URL: <https://ojs.itup.com.ua/index.php/iu/article/view/488/437>
2. Stefyra K. (2024). Fizichne vihovannja v Ukraini pid chas voennogo stany [Physical education in Ukraine during martial law] // POLIT. Modern problems of science. Humanities: abstracts of reports of the XXIV International Scientific and Practical Conference of Higher Education Students and Young Scientists: [y 2-x t.]. K.: HAY, (C. 364-365).
3. Mutchik O., Taracuk B. Fizichne vihovannja studentiv v umovahe obmezennja rukhovoi aktivnosti [Physical education of students in conditions of limited physical activity]: URL: <http://tester.journalsofznu.zp.ua/index.php/pedagogy/article/view/454/428>
4. Jakovenko B., Vorobyov B. (2022) Fizichne vichovanna studentiv v umovax viini [Physical education of students in wartime] // Current problems of physical culture, sports and physical education: abstracts of the 3rd All-Ukrainian Scientific and Practical Internet Conference with international participation (Poltava, December 1, 2022). Poltava (C. 26-27).

DOI 10.34132/mspc2025.01.16.14

Mykola Mints

FEATURES OF THE IMPLEMENTATION OF PHYSICAL EDUCATION CLASSES AMONG HIGHER EDUCATION STUDENTS OF THE SOUTHERN REGION OF UKRAINE DURING THE PERIOD OF MARTIAL STATE

The presented theses reveal the main directions and approaches to the implementation of physical education classes for higher education applicants of various specialties of a higher education institution in the southern region of Ukraine. The main problematic aspects that physical education teachers face during the implementation of the physical education process and ways to solve them in conditions of martial law are revealed.

Key words: physical education, higher education students, higher education institution, martial law, southern region of Ukraine.

Відомості про автора / Information about the Author

Микола Мінц, кандидат історичних наук, доцент кафедри базової загальновійськової та фізичної підготовки Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: mints.m.o@gmail.com orcid.org/0000-0001-8486-2035

Mykola Mints, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor of the Department of Basic Military and Physical Training, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: mints.mo@gmail.com
orcid.org/0000-0001-8486-2035

© *М. Мінц*
22.05.2025.

Стаття отримана редакцією

